

Зміни, які стосуються загальних засад та механізмів функціонування системи державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

З 1 січня 2016 року набрала чинності нова редакція Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" (надалі - Закон про реєстрацію). Задекларовано, що внесені зміни спрямовані на реформування системи надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації і забезпечення її відкритості та прозорості, оперативності та своєчасності, раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, оптимізацію витрат державних коштів.

Можна розглянути основні зміни, які стосуються загальних засад та механізмів функціонування системи державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців, відтепер регулюються єдиним Законом про реєстрацію.

Якщо раніше окремими законами встановлювалися особливості державної реєстрації громадських формувань, таких як політичні партії, громадські об'єднання, третейські суди тощо, то тепер у нас єдиний комплексний нормативно-правовий акт, яким врегульовано державну реєстрацію, як юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, так і громадських формувань. Закон про реєстрацію дає виключний перелік громадських формувань, на яких поширюється його дія. Так, до громадських формувань віднесено політичні партії, структурні утворення політичних партій, громадські об'єднання, місцеві осередки громадського об'єднання із статусом юридичної особи, професійні спілки, їх об'єднання, організації профспілки, передбачені статутом профспілки та їх об'єднання, творчі спілки, місцеві осередки творчих спілок, постійно діючі третейські суди, організації роботодавців, їх об'єднання, відокремлені підрозділи іноземних неурядових організацій, представництва, філії іноземних благодійних організацій.

Децентралізовано повноваження з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Запропоновано нову систему органів у сфері державної реєстрації. Так, практично всі громадські формування реєструються Міністерством юстиції України та його територіальними органами, зокрема:

- Міністерство юстиції України реєструє політичні партії та деякі інші громадські формування зі статусом всеукраїнських або з іноземним елементом, серед яких всеукраїнські професійні спілки, їхні об'єднання, всеукраїнські об'єднання організацій роботодавців; відокремлені підрозділи іноземних неурядових організацій, представництва, філії іноземних благодійних організацій, постійно діючі третейські суди, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, всеукраїнські творчі спілки;

- територіальні органи Міністерства юстиції України обласного рівня відповідно проводять державну реєстрацію обласних, регіональних і республіканських професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, обласних, республіканських Автономної Республіки Крим, Київської та Севастопольської міських організацій роботодавців та їх об'єднань, постійно діючих третейських судів;

- районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції відповідають за державну реєстрацію громадських об'єднань, їхніх відокремлених підрозділів, громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, місцевих та первинних професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, місцевих організацій роботодавців та їх об'єднань, підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання.

Всі інші юридичні особи та фізичні особи - підприємці реєструються:

- виконавчими органами сільських, селищних та міських рад, Київською та Севастопольською міськими, районними, районними у містах Києві та Севастополі державними адміністраціями. Для набуття повноважень з державної реєстрації виконавчі органи сільських, селищних та міських рад (крім міст обласного та/або республіканського значення) повинні прийняти відповідне рішення;

- нотаріусами;

- акредитованими суб'єктами. Закон про реєстрацію встановлює, що акредитованим суб'єктом може бути юридична особа публічного права, у трудових відносинах з якою перебуває не менше ніж три державних реєстратори та яка уклала договір страхування цивільно-правової відповідальності та договір з іншим суб'єктом державної реєстрації. Очевидно, що тут йдеться про можливість надання повноважень з державної реєстрації комплексним центрам надання адміністративних послуг і т.п.

На виконання положень Закону про реєстрацію Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 25 грудня 2015 р. № 1130 "Про затвердження Порядку акредитації суб'єктів державної реєстрації та моніторингу відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації", якою врегульовано умови, підстави та процедуру проведення акредитації суб'єктів державної реєстрації, моніторингу відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації і перелік документів, необхідних для її проведення.

Додатково Міністерством юстиції України видано наказ від 29 грудня 2015 р. № 2790/5 "Про врегулювання відносин, пов'язаних зі статусом державного реєстратора", яким визначено кваліфікаційні вимоги до державного реєстратора, зразок та опис печатки державного реєстратора.

Запровадження порталу електронних сервісів та персонального кабінету юридичної особи, громадського формування та фізичної особи - підприємця.

Законом про реєстрацію встановлено, що порталом електронних сервісів є веб-сайт, організований як системне багаторівневе об'єднання різних ресурсів та сервісів для забезпечення максимального доступу до інформації та послуг у сфері державної реєстрації, ліцензування та дозвільної системи. Для використання функціоналу порталу електронних сервісів для кожної юридичної особи, громадського формування та фізичної особи-підприємця має бути створено персональний кабінет. Законом про реєстрацію передбачено, що порядок функціонування порталу електронних сервісів визначається Міністерством юстиції України. Очевидно, що йдеться про веб-сайт <https://kar.minjust.gov.ua/>, функціонування якого буде удосконалено на технічному та нормативному рівні.

В ідеальному варіанті портал електронних сервісів повинен забезпечувати: подання документів в електронній формі для державної реєстрації, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру; контроль за повнотою заповнення заяви про державну реєстрацію, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру; перегляд стану розгляду поданих документів; доступ до відомостей та документів, визначених цим Законом; оприлюднення результатів надання адміністративних послуг; формування та подання запитів в електронній формі про надання витягів; перегляд, копіювання та роздрукування виписки, витягу, інших документів та відомостей з Єдиного державного реєстру; сплату адміністративного збору та оплату надання відомостей з Єдиного державного реєстру з використанням платіжних систем через мережу Інтернет у режимі реального часу; доступ державних органів, у тому числі судів, органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України, а також органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб до відомостей з Єдиного державного реєстру.

Запровадження порталу електронних сервісів та персональних кабінетів дасть змогу фактично перевести процес державної реєстрації (більше того, ще й ліцензування та отримання документів дозвільного характеру) у режим реального часу та в електронну форму. Так, заявник матиме змогу для вчинення будь-яких реєстраційних дій подавати як паперові, так і електронні документи. Окрім цього, стан розгляду таких документів можна буде відслідковувати в режимі реального часу.

Варто акцентувати увагу на введенні у сферу державної реєстрації принципу екстериторіальності. Його суть полягає у можливості прийняття документів для державної реєстрації та здійснення державної реєстрації в межах території України будь-яким суб'єктом державної реєстрації в межах компетенції незалежно від місця знаходження реєстраційної справи.

Створення Єдиного державного реєстру для юридичних осіб, громадських формувань та фізичних осіб - підприємців, а також розширення переліку відомостей, які відображатимуться у цьому реєстрі.

Єдиний державний реєстр повинен об'єднати кілька окремих реєстрів, зокрема: Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, Єдиний реєстр громадських формувань, Реєстр громадських об'єднань, Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у

справі про банкрутство, Єдиний реєстр арбітражних керуючих, Реєстр постійно діючих третейських судів, а також з 01.01.2017 - Єдиний ліцензійний реєстр та Реєстр документів дозвільного характеру.

Запровадження інституту зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації.

Законом про реєстрацію передбачено можливість зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації, на строк що становить 15 календарних днів з дати їх подання.

Визначено вичерпний перелік підстав для зупинення, а саме: подання документів або відомостей не в повному обсязі; невідповідність документів вимогам до оформлення, що передбачені Законом про реєстрацію; невідповідність відомостей, зазначених у заяві про державну реєстрацію, відомостям, зазначеним у документах, поданих для державної реєстрації, або відомостям, що містяться в Єдиному державному реєстрі; невідповідність відомостей, зазначених у документах, поданих для державної реєстрації, відомостям, що містяться в Єдиному державному реєстрі; невідповідність реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта) відомостям, наданим в рамках інформаційної взаємодії; несплата адміністративного збору або сплата не в повному обсязі; подання документів з порушенням встановленого законодавством строку для їх подання.

Таким чином, заявнику надається можливість протягом 15 календарних днів усунути підстави для зупинення розгляду документів (виправити помилки), поданих для державної реєстрації.

Збільшено розмір адміністративного збору за вчинення реєстраційних дій та запроваджено диференційовану систему ставок.

Законом про реєстрацію встановлено ставки адміністративного збору за державну реєстрацію та надання відомостей з Єдиного державного реєстру.

Так, адміністративний збір, який справляється за державну реєстрацію відчутно зріс, для прикладу, якщо за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу у 2015 році сплачувалося 60 грн 90 коп., то у 2016 така послуга коштуватиме 413 грн 40 коп.

Щоправда, для стимулювання електронного документообігу встановлюється знижена ставка адміністративного збору, у розмірі 75 відсотків від встановленої законом, за державну реєстрацію на підставі документів, поданих в електронній формі. У випадку з юридичною особою ця сума становитиме 310 грн 05 коп.

Плата за надання відомостей з Єдиного державного реєстру також зросла, але не так різко. Так, отримання витягу в паперовій формі у 2016 році вартуватиме 70 грн (у 2015 році було 60 грн 90 коп.). При отриманні відомостей з Єдиного державного реєстру у електронній формі також застосовується зменшення встановленої законом ставки до 75 відсотків. Принагідно, варто

зауважити, що Законом про реєстрацію обмежено можливості для отримання виписок, оскільки останні видаються лише за результатами проведення реєстраційних дій та для проставлення апостилю. У всіх інших випадках видаватиметься лише витяг.

Окрім цього, Законом про реєстрацію передбачено можливість проведення державної реєстрації у скорочені строки в порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України. В свою чергу, постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1133 “ Про надання послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у скорочені строки ” зафіксовано, що реєстрація змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою; змін до відомостей про прізвище, ім'я, по батькові або місцезнаходження фізичної особи - підприємця здійснюється протягом шести годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації, крім вихідних та святкових днів, - у подвійному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію (що становить для юридичних осіб 830 грн. при поданні паперових документів), а при реєстрації протягом двох годин - у п'ятикратному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію (2070 грн.)

Передбачено можливість адміністративного оскарження реєстраційних дій, відмови в державній реєстрації, бездіяльності державного реєстратора.

Окрім судового, запроваджується процедура адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності державного реєстратора та/або територіальних органів Міністерства юстиції України.

Міністерство юстиції України розглядає скарги на проведені державним реєстратором реєстраційні дії (крім випадків, якщо такі реєстраційні дії проведено на підставі рішення суду), а також на рішення, дії або бездіяльність територіальних органів Міністерства юстиції України.

Територіальний орган Міністерства юстиції України за територіальним принципом розглядає скарги на рішення (крім рішення, згідно з яким проведено реєстраційну дію), дії або бездіяльність державного реєстратора, а також на дії або бездіяльність суб'єктів державної реєстрації.

Загальний строк розгляду скарги не може перевищувати 45 календарних днів.

Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 25 грудня 2015 р. № 1128 "Про затвердження Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації", якою врегульовано в тому числі й процедуру розгляду скарг відповідно до Закону про реєстрацію.

Підсумовуючи все вищесказане, можна однозначно стверджувати, що зміни у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань носять якісний позитивний характер, але при умові належної практичної реалізації запропонованих нововведень.

Дніпровське районне
управління юстиції у м. Києві